

- 2 **Přístup k pacientům s funkčními gastrointestinálními poruchami**
doc. MUDr. Bohumil Seifert, Ph.D. Ústav všeobecného lékařství 1. LF UK, Praha
- 2 **Kompetence praktického lékaře v dermatologii**
MUDr. Petr Herle Ordinace praktického lékaře, Praha 4
- 2 **Co by měl o biologické léčbě vědět praktický lékař**
MUDr. Liliana Šedová Revmatologický ústav, Praha
- 2 **Možnosti vyšetření a ovlivnění imunity aneb když pacient tvrdí, že má sníženou imunitu**
doc. MUDr. Jaromír Bystron, CSc. Oddělení alergologie a klinické imunologie Fakultní nemocnice, Olomouc
- 3 **POCT metody aneb když jde medicína za pacientem**
MUDr. Cyril Mucha Ústav všeobecného lékařství 1. LF UK, praktický lékař
- 3 **CHOPN a asthma bronchiale – kompetence praktického lékaře**
doc. MUDr. Norbert Pauk, Ph.D. Klinika pneumologie a hrudní chirurgie Nemocnice Na Bulovce a 3. LF UK, Praha
- 3 **Zdraví ledvin a role praktického lékaře**
MUDr. Jan Vachek | prof. MUDr. Vladimír Tesař, DrSc., MBA Klinika nefrologie 1. LF UK a VFN, Praha
- 3 **Výživa kojenců – otazníky a dilemata**
MUDr. Pavel Frühauf, CSc. Centrum dětské gastroenterologie, hepatologie, výživy, digestivní endoskopie a biologické léčby gastrointestinálních onemocnění, Klinika dětského a dorostového lékařství 1. LF UK a VFN, Praha
- 4 **Antiagregační a antitrombotická léčba v souvislosti s invazivními výkony**
doc. MUDr. Tomáš Kvasnička, CSc. Trombotické centrum, Ústav lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky, VFN a 1. LF UK, Praha
- 4 **Antiagregační a antikoagulační léčba při endoskopii**
MUDr. Martin Liberda Nemocnice Valašské Meziříčí
- 5 **Hemoroidy: možnosti a hranice konzervativní léčby**
MUDr. Petr Vlček, Ph.D. | MUDr. Jiří Korbička, Ph.D. | MUDr. Jan Cagaš | MUDr. Štěpán Chalupník | prof. MUDr. Ivan Čapov, CSc. | doc. MUDr. Lenka Veverková, Ph.D. I. chirurgická klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno MUDr. Hana Nechutová, Ph.D. Gastroenterologické oddělení II. interní kliniky LF MU a FN u sv. Anny, Brno
- 5 **Očkování 2016**
prof. MUDr. Roman Chlíbek, Ph.D. Katedra epidemiologie, Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany, Hradec Králové
- 6 **Víte, jak se žije vašim pacientům s idiopatickou plicní fibrózou?**
MUDr. Martina Šterclová Pneumologická klinika 1. LF UK a Thomayerovy nemocnice, Praha
- 6 **Role praktického lékaře ve vyhledávání a léčbě pacientů s familiární hypercholesterolemií – projekt MedPed**
MUDr. Martina Vaclová, Ph.D. | doc. MUDr. Michal Vrablík, Ph.D. III. interní klinika 1. LF UK a VFN, Praha MUDr. Tomáš Freiburger, Ph.D. Genetická laboratoř, Centrum kardiiovaskulární a transplantační chirurgie, Brno
- 6 **Roztroušená skleróza – kompetence praktického lékaře**
MUDr. Radek Ampapa Centrum pro léčbu demyelinizačních onemocnění, Neurologické oddělení Nemocnice Jihlava
- 6 **Aktuality v prevenci chřipky u nemocných s diabetem**
MUDr. Marek Honka Interní a diabetologická ambulance, Lestela Hlučín, s. r. o.
- 7 **Vhodná antihypertenziva u izolované systolické hypertenze**
MUDr. Pavel Lang Interní oddělení Nemocnice Jablonec nad Nisou
- 7 **Léčba arteriální hypertenze – problémový pacient – kazuistika**
MUDr. Jana Dajková praktický lékař pro dospělé, Poliklinika Prosek, Praha 9
- 7 **Proč dyslipidemie a hypertenze stále nepatří k ohroženým druhům rizikových faktorů**
doc. MUDr. Jan Piřha, CSc. Interní klinika 2. LF UK, FN v Motole, Praha, Laboratoř pro výzkum aterosklerózy Centra experimentální medicíny IKEM, Praha
- 7 **Pacient po infarktu myokardu – kazuistika**
MUDr. Petr Razák Kardiologie na Bulovce, s. r. o., Praha
- 8 **Lokální alprostadil: alternativní terapie poruch erekce**
doc. MUDr. Michal Pohanka, Ph.D. | doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc. Sexuologický ústav VFN a 1. LF UK, Praha
- 8 **Ambroxol – nový pohled na osvědčenou molekulu**
MUDr. Viktor Kašák LERYMED, s. r. o., Oddělení respiračních nemocí, Praha
- 8 **Urologické zdraví**

Přístup k pacientům s funkčními gastrointestinálními poruchami

doc. MUDr. Bohumil Seifert, Ph.D. Ústav všeobecného lékařství 1. LF UK, Praha

- 1 Drossman, D. A. – Corazzini, E. – Halley, N. J., et al.: *Rome II: The functional gastrointestinal disorders: diagnosis, pathophysiology, and treatment: a multinational consensus*. Degnon Associates, 2000.
- 2 Drossman, D. A. – Hasle, W. L.: *Rome IV: Functional gastrointestinal disorders. Disorders of gut-brain interaction*. 4. vydání, 2. ročník, Rome Foundation, 2016.
- 3 Longstreth, G. F. – Thompson, W. G. – Chey, W. D., et al.: Functional bowel disorders. *Gastroenterology*, 2006, 130, s. 1480–1491.
- 4 Muller-Lissner, S. A. – Bollani, S. – Brummer, R. J., et al.: Epidemiological aspects of irritable bowel syndrome in Europe and North America. *Digestion*, 2001, 64, s. 200–204.
- 5 Seifert, B. – Rubin, G. N. – de Wit, N. J., et al.: The management of common gastrointestinal disorders in general practice. A survey by the European Society for Primary Care Gastroenterology (ESPCG) in six European countries. *Digestive and Liver Disease*, 2008, 40, s. 659–666.
- 6 Bijkerk, C. J. – de Wit, N. J. – Stalman, W. A., et al.: Irritable bowel syndrome in primary care: the patients' and doctors' views on symptoms, etiology and management. *Can J Gastroenterol*, 2003, 17, s. 363–368.
- 7 Seifert, B. – Dítě, P. – Bureš, J., et al.: *Gastroenterologie. Doporučené diagnostické a terapeutické postupy pro všeobecné praktické lékaře*. SVL ČLS JEP, 2012.
- 8 Hungin, A. P. – Molloy-Bland, M. – Heidelbaugh, J., et al.: The perceptions, diagnosis and management of irritable bowel syndrome in primary care: a Rome Foundation Working Party Review. *Aliment Pharmacol Ther*, 2014, 40, s. 1133–1145.
- 9 Chvála, V. – Honzák, R. – Masner, O., et al.: *Psychosomatické poruchy a lékařsky nevysvětlitelné příznaky. Doporučené diagnostické a terapeutické postupy pro všeobecné praktické lékaře*. SVL ČLS JEP, 2015.
- 10 Dostupné z: <https://www.ueg.eu/education/online-courses/irritable-bowel-syndrome/>, vyhledáno 30. 9. 2016.
- 11 Chromý, R. – Honzák, R., et al.: *Somatizace a funkční poruchy*. Grada Publishing, Praha, 2005.
- 12 Honzák, R.: *Komunikační pasti v medicíně*. Galén, Praha, 1999.
- 13 Kleinman, A. – Eisenberg, L. – Good, B.: Culture, illness, and care: clinical lessons from anthropologic and cross-cultural research. *Annals of Internal Medicine*, 1978, 88, s. 251–258.
- 14 Hungin, A. P. – Becher, A. – Cayley, B., et al.: Irritable bowel syndrome: an integrated explanatory model for general practice. *Neurogastroenterology and Motility*, 2015, doi: 10.1111/nmo.12524.

Kompetence praktického lékaře v dermatologii

MUDr. Petr Herle Ordinace praktického lékaře, Praha 4

- 1 Kuklová, I., et al.: *Dermatovenerologie pro všeobecné praktické lékaře*. Dr. Josef Raabe, s. r. o., Praha, 2011.
- 2 Herle, P.: Role praktického lékaře v dg. a léčbě kožních nemocí. *Zdrav Nov ČR*, 2000, 19, s. 6–7.
- 3 Pazderová, J. – Klapperová, Z.: Lymeská borelióza – stále obtížná dg.? *Prakt Lék*, 2006, 12, s. 710–713.
- 4 Miler, M. – Lakomý, C.: Periferní neuropatie. *Lék Listy*, 2008, 18, s. 30–32.

Co by měl o biologické léčbě vědět praktický lékař

MUDr. Liliana Šedová Revmatologický ústav, Praha

- 1 Pavelka, K. – Vencovský, J.: Doporučení České reumatologické společnosti pro léčbu revmatoidní artritidy. *Čes Revmatol*, 2010, 18, s. 182–191.
- 2 Pavelka, K.: Doporučení České reumatologické společnosti pro léčbu ankylozující spondylitidy. *Čes Revmatol*, 2012, 20, s. 4–11.
- 3 Štolfa, J. – Vencovský, J. – Pavelka, K.: Doporučené postupy České reumatologické společnosti pro léčbu psoriatické artritidy. *Čes Revmatol*, 2012, 20, s. 13–18.
- 4 Horák, P. – Tegzová, D. – Závada, J., et al.: Doporučení České reumatologické společnosti pro léčbu systémového lupusu erythematoses. *Čes Revmatol*, 2013, 21, s. 110–122.
- 5 Smolen, J. – Landewé, R. – Breedveld, F. C., et al.: EULAR recommendations for the management of rheumatoid arthritis with synthetic and biological disease-modifying antirheumatic drugs: 2013 update. *Ann Rheum Dis*, 2014, 73, s. 492–509.
- 6 Williams, M. – Chakravarty, E. F.: Rheumatoid arthritis and pregnancy: impediments to optimal management of both biologic use before, during and after pregnancy. *Curr Opin Rheumatol*, 2014, 26, s. 341–346.
- 7 Saougou, I. – Markatseli, T. E. – Papagoras, C., et al.: Fertility in male patients with seronegative spondyloarthropathies treated with infliximab. *Joint Bone Spine*, 2013, 80, s. 34–37.
- 8 Goodman, S. M. – Menon, I. – Christos, P. J., et al.: Management of perioperative tumour necrosis factor α inhibitors in rheumatoid arthritis patients undergoing arthroplasty: a systematic review and meta-analysis. *Rheumatology (Oxford)*, 2016, 55, s. 573–582.
- 9 Goodman, S. M. – Figgie, M.: Arthroplasty in patients with established rheumatoid arthritis (RA): Mitigating risks and optimizing outcomes. *Best Pract Res Clin Rheumatol*, 2015, 29, s. 628–642.
- 10 Winthrop, K. L.: Infections and biologic therapy in rheumatoid arthritis: our changing understanding of risk and prevention. *Rheum Dis Clin North Am*, 2012, 38, s. 727–745.

Možnosti vyšetření a ovlivnění imunity aneb když pacient tvrdí, že má sníženou imunitu

doc. MUDr. Jaromír Bystroň, CSc.

Oddělení alergologie a klinické imunologie Fakultní nemocnice, Olomouc

- 1 Bystroň, J. – Petrů, V. – Krčmová, I., et al.: Účinnost a bezpečnost perorálního bakteriálního imunomodulátoru OLIMUNOVAC u pacientů s častými infekcemi dýchacích cest. *Alergie*, 2011, 13, s. 58–65.
- 2 Bystroň, J.: Bakteriální imunomodulátory – současné použití v klinické praxi. *Remedia*, 2010, 20, s. 298–304.
- 3 Bystroň, J.: Perorální bakteriální imunomodulátory a medicína založená na důkazech. *Alergie*, 2003, 5, s. 284–290.
- 4 Karaca, N. E. – Gulez, N. – Aksu, G., et al.: Does OM-85 BV prophylaxis trigger autoimmunity in IgA deficient children? *Int Immunopharmacol*, 2011, 11, s. 1747–1751.
- 5 Jeseník, M. – Regnerová, Z. – Bánovčín, P., et al.: *Recidivující infekce dýchacích cest a imunomodulácia u dětí*. Mladá fronta, Praha, 2012.
- 6 Heřt, J.: Alternativní medicína a léčitelství. Kritický pohled. Dostupné z: www.sysifos.cz/files/Alternativni_medicina_Hert.pdf, 2010, vyhledáno 26. 9. 2016, s. 265.

POCT metody aneb když jde medicína za pacientem

MUDr. Cyril Mucha Ústav všeobecného lékařství 1. LF UK, praktický lékař

- 1 Zima, T., et al.: *Laboratorní diagnostika*. Galén, Praha, 2013.
- 2 Kolektiv autorů: *Preanalytická fáze 2005*. Česká společnost klinické biochemie ČLS JEP a SEKK, Praha, 2005.
- 3 Zima, T. – Springer, D. – Seifert, B., et al.: *Laboratorní metody*. 4 Laňková, J.: Vyšetření C-reaktivního proteinu v ordinaci metodou POCT. *Practicus*, 2007, 9, s. 38–39.
- 5 Seifert, B. – Beneš, V. – Býma, S., et al.: *Všeobecné praktické lékařství*. Galén, Praha, 2013, s. 673.

CHOPN a asthma bronchiale – kompetence praktického lékaře

doc. MUDr. Norbert Pauk, Ph.D.

Klinika pneumologie a hrudní chirurgie Nemocnice Na Bulovce a 3. LF UK, Praha

CHOPN

- 1 *Global strategy for diagnosis, management and prevention of chronic pulmonary disease*. GOLD Report, revidováno 2016. Dostupné z: www.goldcopd.org.
 - 2 Woodruff, P. G. – Agusti, A. – Roche, N., et al.: Current concepts in targeting chronic obstructive pulmonary disease pharmacotherapy: making progress towards personalised management. *Lancet*, 2015, 385, s. 1789–1798.
 - 3 Koblížek, V. – Chlumský, J. – Zindr, V., et al.: *Doporučený postup ČPFS pro diagnostiku a léčbu stabilní CHOPN*. Praha, Maxdorf Jessenius, 2013, s. 134.
 - 4 Kašák, V.: Inhalční systémy v terapii astmatu a chronické obstrukční plicní nemoci. *Remedia*, 2014, 24, s. 315–320.
 - 5 *Diagnosis of diseases of chronic airflow limitation: Asthma, COPD and Asthma-COPD Overlap Syndrome (ACOS)*. GINA 2014, GOLD 2014. Dostupné z: www.ginasthma.org.
 - 6 Jadwiga, A. – Wedzicha, M. D. – Banerji, D., et al.: FLAME investigators indacaterol–glycopyrronium versus salmeterol–fluticasone for COPD. 15. 5. 2016, doi: 10.1056/NEJMoa1516385.
- ### Asthma bronchiale
- 1 GINA (Global Initiative for Asthma): *Global Strategy for Asthma Management and Prevention*, 2015.
 - 2 ČIPA (Česká iniciativa pro astma): *Strategie diagnostiky, prevence a léčby astmatu. Uvedení globální strategie do praxe v ČR*. Praha, Jalna, 2012.
 - 3 Teřil, M.: Diagnostický přístup k astmatu prizmatem eozinofilie a alergie. *Stud Pneumol Phthiseol*, (2009), 69, s. 130–139.
 - 4 Kašák, V.: *Asthma bronchiale*. Praha, Maxdorf, 2013.
 - 5 Kašák, V. – Feketeová, E.: Vliv nesprávné inhalační techniky na úroveň kontroly nad astmatem. *Alergie*, 2010, 12, s. 244–257.
 - 6 Teřil, M. – Čáp, P. – Dvořáková, R., et al.: *Doporučený postup diagnostiky a léčby bronchiálního astmatu*. Semily, GEUM, 2015.
 - 7 Teřil, M.: Léčba astmatu – chyby a omyly každodenní praxe. *Med Praxi*, 2013, 10, s. 97–103.
 - 8 Sedláč, V. – Chlumský, J. – Teřil, M., et al.: *Doporučený postup diagnostiky a léčby obtížně léčitelného bronchiálního astmatu, 2011*. Dostupné z: <http://www.pneumologie.cz/guidelines/>, vyhledáno 8. 8. 2016.

Zdraví ledvin a role praktického lékaře

MUDr. Jan Vachek | prof. MUDr. Vladimír Tesař, DrSc., MBA Klinika nefrologie 1. LF UK a VFN, Praha

- 1 Kidney Disease: Improving Global Outcomes (KDIGO) CKD Work Group: KDIGO 2012 Clinical Practice Guideline for the Evaluation and Management of Chronic Kidney Disease. *Kidney Int*, 2013, 1, s. 1–150.
- 2 Halimi, J. M. – Joly, D. – Combe, C., et al.: Blood pressure and proteinuria control remains a challenge in patients with type 2 diabetes mellitus and chronic kidney disease: experience from the prospective observational ALICE-PROTECT study. *BMC Nephrol*, 2016, 17, s. 135.
- 3 El-Khoury, J. M. – Bunch, D. R. – Hu, B., et al.: Comparison of symmetric dimethylarginine with creatinine, cystatin C and their eGFR equations as markers of kidney function. *Clin Biochem*, 2016, 49, s. 1140–1143, doi: 10.1016/j.clinbiochem.2016.07.009.
- 4 Rychlík, I. – Lopot, F. (zpracovali za Českou nefrologickou společností): *Statistická ročenka dialyzační léčby v České republice v roce 2015*. ČNS, 2015, dostupné z: <http://www.nefrol.cz>, vyhledáno 1. 10. 2015.
- 5 Junaid Nazar, C. M. – Kindratt, T. B. – Ahmad, S. M., et al.: Barriers to the successful practice of chronic kidney diseases at the primary health care level; a systematic review. *J Renal Inj Prev*, 2014, 3, s. 61–67.
- 6 Khatri, M. – Moon, Y. P. – Scarmeas, N., et al.: The association between a mediterranean-style diet and kidney function in the Northern Manhattan Study cohort. *Clin J Am Soc Nephrol*, 2014, 9, s. 1868–1875.
- 7 Caria, S. – Cupisti, A. – Sau, G., et al.: The incremental treatment of ESRD: a low-protein diet combined with weekly hemodialysis may be beneficial for selected patients. *BMC Nephrol*, 2014, 15, s. 172.
- 8 Vachek, J. – Zakiyanov, O. – Tesař, V.: Chronické onemocnění ledvin – aktuální situace. *Medicina po promoci*, 2014, 15, s. 65–68.

Výživa kojenců – otazníky a dilemata

MUDr. Pavel Frühauf, CSc.

Centrum dětské gastroenterologie, hepatologie, výživy, digestivní endoskopie a biologické léčby gastrointestinálních onemocnění, Klinika dětského a dorostového lékařství 1. LF UK a VFN, Praha

- 1 *Pohyb obyvatelstva v Českých zemích 1785–2015*, relativní údaje. Dostupné z: www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu, vyhledáno 28. 6. 2016.
- 2 *Statistická ročenka 2015*. Dostupné z: www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo, vyhledáno 28. 6. 2016.
- 3 Dostupné z: www.kojeni.cz/kojeni-v-cr/kojeni-v-cr-2001-20014/, vyhledáno 28. 6. 2016.
- 4 Fuchs, M. (ed.): *Potravinová alergie a intolerance*. Mladá fronta, 2016, s. 16.
- 5 Tláškal, P. (ed.): *Výsledky multicentrické observační studie, 2013–2014: Nutriční návyky a stav výživy dětí časného věku*. Dostupné z: www.1000dni.cz/wp-content/uploads/2014/07/Prvni-vysledky-studie-Kojeni-prikrm-a-nejcastejši-potraviny.pdf, vyhledáno 28. 6. 2016.
- 6 Bronský, J. (ed.): Doporučení pracovní skupiny pro dětskou gastroenterologii a výživu České pediatrické společnosti pro výživu kojenců a batolat. *Čes-slov Pediatr*, 2014, 69, dopl. s. 3–6.
- 7 Szajewska, H., et al.: (The PREVENTCD Study Group) Systematic review with meta-analysis: early infant feeding and coeliac disease-update 2015. *Aliment Pharmacol Ther*, 2015, 41, s. 1038–1054.
- 8 Sicherer, S. H. – Samson, H. A.: Food allergy: Epidemiology, pathogenesis, diagnosis, and treatment. *J Allergy Clin Immunol*, 2014, 133, s. 291–293.
- 9 Dunham, L. – Kollar, L. M.: Vegetarian eating for children and adolescents. *J Pediatr Health Care*, 2006, 20, s. 27–34.
- 10 Frühauf, P., et al.: Postoj České pediatrické společnosti k alternativní výživě. *Čes-slov. Pediatr*, 2007, 62, s. 111–113.
- 11 Jonsdottir, O. H., et al.: Timing of the introduction of complementary foods in infancy: A randomized controlled trial. *Pediatrics*, 2012, 130, s. 1038–1045.
- 12 Qasem, W., et al.: Age of introduction of first complementary feeding for infants: a systematic review. *BMC Pediatrics*, 2015, 15, s. 107–118.
- 13 Greer, F. R., et al.: Effects of early nutritional interventions on the development of atopic disease in infants and children: The role of maternal dietary restriction, breastfeeding, timing of introduction of complementary foods, and hydrolyzed formulas. *Pediatrics*, 121, 2008, s. 183–191.
- 14 Host, A., et al.: Dietary prevention of allergic diseases in infants and small children. *Pediatr Allergy Immunol*, 2008, 19, s. 1–4.
- 15 Sellen, D. W.: Comparison of infant feeding patterns reported for non-industrial populations with current recommendations. *J Nutr*, 2001, 131, s. 2707–2715.
- 16 Lukas, A., et al.: Fetal origins of adult disease—the hypothesis revisited. *BMJ*, 1999, 319, s. 245–249.

Antiagregační a antitrombotická léčba v souvislosti s invazivními výkony

doc. MUDr. Tomáš Kvasnička, CSc.

Trombotické centrum, Ústav lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky, VFN a 1. LF UK, Praha

- Douketis, J. D. – Spyropoulos, A. C. – Spenser, F. A., et al.: American College of Chest Surgeons. Perioperative management of anticoagulant therapy: Antithrombotic Therapy and Prevention of Thrombosis, 9. vydání: American College of Chest Physicians Evidence-Based Clinical Practice Guidelines [erratum in: *Chest*, 2012, 141, s. 1129]. *Chest*, 2012, 141, s. e3265–e3505.
- Ortel, T. L.: Perioperative management of patients on chronic anti-thrombotic therapy. *Hematology*, 2012, s. 529–535.
- Levy, J. H. – Faraoni, D. – Spring, J. L., et al.: Managing new oral anticoagulants in the perioperative and intensive care unit setting. *Anesthesiology*, 2013, 118, s. 1466–1474.
- Patel, J. P. – Arya, R.: The current status of bridging anticoagulation. *Br J Haematol*, 2013, 10.1111/bjh.12644.
- Kearon, C. – Hirsh, J.: Management of anticoagulation before and after elective surgery. *N Engl J Med*, 1997, 336, s. 1506–1511.
- Kozek-Langenecker, S. – Afshari, A. – Albaladejo, P., et al.: Management of severe perioperative bleeding. *Guidelines from the European Society of Anaesthesiology EJA*, 2013, 30, s. 270–382.
- Mannucci, P. M.: Desmopressin (DDAVP) in the treatment of bleeding disorders: the first 20 years. *Blood*, 1997, 90, s. 2515–2521.
- SPC přípravku Warfarin, www.sukl.cz.
- Barequet, I. S. – Sachs, D. – Priel, A., et al.: Phacoemulsification of cataract in patients receiving Coumadin therapy: ocular and hematologic risk assessment. *Am J Ophthalmol*, 2007, 144S, s. 719–723.
- BRIDGE study investigators. Bridging anticoagulation. Is it needed when warfarin is interrupted around the time of a surgery or procedure – cardiology patient page. *Circulation*, 2012, 125, s. e496–e498.
- Douketis, J. D.: Perioperative management of patients who are receiving warfarin therapy: an evidence-based and practical approach. *Blood*, 2011, 117, s. 5044–5049.
- Angiolillo, D. J. – Firstenberg, M. S. – Price, M. J., et al.: Bridging antiplatelet therapy with cangrelor in patients undergoing cardiac surgery. A randomized controlled trial. *JAMA*, 2012, 307, s. 265–274.
- Cella, D. P. – Welsby, I. J. – Wang, T. Y., et al.: Perioperative management of patients on clopidogrel (Plavix) undergoing major lung resection. *Ann Thorac Surg*, 2011, 92, s. 1971–1976.
- Dimitrova, G. – Tulman, D. B. – Bergese, S. D.: Perioperative management of antiplatelet therapy in patients with drug-eluting stents. HSR proceedings in intensive care and cardiovascular. *Anesthesia*, 2012, 4, s. 153–167.
- Savonitto, S. – D'Urbano, M. – Caracciolo, M., et al.: Urgent surgery in patients with a recently implanted coronary drug-eluting stent: a phase II study of 'bridging' antiplatelet therapy with tirofiban during temporary withdrawal of clopidogrel. *Br J Anaesth*, 2010, 104, s. 285–291.
- Spyropoulos, A. C. – Albaladejo, P. – Godier, A., et al.: Perioperative antiplatelet therapy: recommendations for standardized reporting in patients on antiplatelet therapy: communication from the SSC of the ISTH. *J Thromb Haemost*, 2013, 11, s. 1593–1596.
- Thiele, T. – Sunnig, A. – Hron, G., et al.: Platelet transfusion for reversal of dual antiplatelet therapy in patients requiring urgent surgery: a pilot study. *J Thromb Haemost*, 2012, 10, s. 968–971.
- Baglin, T.: Clinical use of new oral anticoagulant drugs: dabigatran and rivaroxaban. *Br J Haematol*, 2013, 163, s. 160–167.
- Healey, J. – Eikelboom, J. – Douketis, J., et al.: Perioperative bleeding and thromboembolic events with dabigatran compared with warfarin – results from the randomised evaluation of long-term anticoagulation therapy (RE-LY) randomised trial. *Circulation*, 2012, 126, s. 343–348.
- Hillarp, A. – Baghaei, F. – Fagerberg Blixter, I., et al.: Effects of the oral, direct factor Xa inhibitor rivaroxaban on commonly used coagulation assays. *J Thromb Haemost*, 2011, 9, s. 133–139.
- Patel, M. – Mahaffey, K. – Garg, J., et al.: Rivaroxaban versus warfarin in nonvalvular atrial fibrillation. *N Engl J Med*, 2011, 365, s. 883–891.
- Samama, M. M. – Contant, G. – Spiro, T. E., et al.: Evaluation of the anti-factor Xa chromogenic assay for the measurement of rivaroxaban plasma concentrations using calibrators and controls. *Thromb Haemost*, 2012, 107, s. 379–387.

Antiagregační a antikoagulační léčba při endoskopii

MUDr. Martin Liberda Nemocnice Valašské Meziříčí

- Anderson, M. A. – Ben-Menachem, T. – Gan, S. I., et al.: Management of antithrombotic agents for endoscopic procedures. *Gastrointest Endosc*, 2009, 70, s. 1060–1070.
- Mořovská, Z. – Widimský, P. – Kučera, Z.: Clopidogrelum. *Remedia*, 2006, 16, s. 221–229.
- Wiwott, S. D. – Braunwald, E. – McCabe, C. H., et al.: Prasugrel versus clopidogrel in patients with acute coronary syndromes. *NEJM*, 2007, 357, s. 2001–2015.
- Coccheri, S.: Antiplatelet drugs – do we need new options? With a reappraisal of direct thromboxane inhibitors. *Drugs*, 2010, 70, s. 887–908.
- Boustiere, C. – Veitch, A. – Vanvierviet, G., et al.: Endoscopy and antiplatelet agents. European Society of Gastrointestinal Endoscopy (ESGE) guideline. *Endoscopy*, 2011, 43, s. 445–458.
- Veitch, A. – Vanbiervliet, G. – Gershlick, A., et al.: Endoscopy in patients on antiplatelet or anticoagulant therapy, including direct oral anticoagulants: British Society of Gastroenterology (BSG) and European Society of Gastrointestinal Endoscopy (ESGE) Guidelines. *Endoscopy*, 2016, 48, s. 385–402.
- Wexner, S. D. – Garbus, J. E. – Singh, J. J.: SAGES Colonoscopy Outcomes Study Group. A prospective analysis of 13,580 colonoscopies. Reevaluation of credentialing guidelines. *Surg Endosc*, 2001, 15, s. 251–261.
- Yao, M. D. – von Rosenvinge, E. C. – Groden, C., et al.: Multiple endoscopic biopsies in research subjects: safety results from a National Institute of Health series. *Gastrointest Endosc*, 2009, 69, s. 906–910.
- Bhatt, D. L. – Scheimann, J. – Abraham, N. S., et al.: ACCF/ACG/AHA 2008 expert consensus document on reducing the gastrointestinal risks of antiplatelet therapy and NSAIDs use: a report of the American College of Cardiology Foundation Task Force on Clinical Expert Consensus Documents. *Circulation*, 2008, 118, s. 1894–1909.
- Heldwein, W. – Dollhopf, M. – Röscher, T., et al.: The Munich Polypectomy Study (MUPS): prospective analysis of complications and risk factors in 4000 snare polypectomies. *Endoscopy*, 2005, 37, s. 1116–1122.
- Sawhney, M. S. – Salfiti, N. – Nelson, D. B., et al.: Risk factors for severe delayed postpolypectomy bleeding. *Endoscopy*, 2008, 40, s. 115–119.
- Singh, M. – Mehta, N. – Murthy, U. K., et al.: Postpolypectomy bleeding in patients undergoing colonoscopy on uninterrupted clopidogrel therapy. *Gastrointest Endosc*, 2010, 71, s. 998–1005.
- Friedlans, S. – Leung, C. – Soetikno, R. M.: Colonoscopy with polypectomy in patients taking clopidogrel. *Gastroenterol Res*, 2009, 2, s. 209–212.
- Feagins, L. A. – Igbal, R. – Harford, W. V., et al.: Low rate of postpolypectomy bleeding among patients who continue thienopyridine therapy during colonoscopy. *Clinical Gastroenterol Hepatol*, 2013, 10, s. 1325–1332.
- Dobrowolski, S. – Dobosz, M. – Babicki, A., et al.: Prophylactic submucosal saline-adrenaline injection in colonoscopic polypectomy: prospective randomized study. *Surg Endosc*, 2004, 18, s. 990–993.
- Lee, S. H. – Chung, I. K. – Kim, S. J., et al.: Comparison of postpolypectomy bleeding between epinephrine and saline submucosal injection for large colon polyps by conventional polypectomy: a prospective, randomized, multicenter study. *World J Gastroenterol*, 2007, 13, s. 2973–2977.
- Iishi, H. – Tatsuta, M. – Narahara, H., et al.: Endoscopic resection of large pedunculated colorectal polyps using a detachable snare. *Gastrointest Endosc*, 1996, 44, s. 594–597.
- Di Giorgio P. – De Luca, L. – Calcagno, G., et al.: Detachable snare versus epinephrine injection in the prevention of postpolypectomy bleeding: a randomized and controlled study. *Endoscopy*, 2004, 36, s. 860–863.
- Kouklakis, G. – Mpoumpouraris, A. – Gatopoulou, A., et al.: Endoscopic resection of large pedunculated colonic polyps and risk of postpolypectomy bleeding with adrenaline injection versus endo-loop and hemoclip: a prospective, randomized. *Surg Endosc*, 2009, 23, s. 2732–2737.
- Paspatis, G. A. – Paraskeva, K. – Theodoropoulou, A., et al.: A prospective, randomized comparison of adrenaline injection in combination with detachable snare versus adrenaline injection alone in the prevention of postpolypectomy bleeding in large colonic polyps. *Am J Gastroenterol*, 2006, 101, s. 2805–2809.
- Lee, C. K. – Lee, S. H. – Park, J. Y., et al.: Prophylactic argon plasma coagulation ablation does not decrease delayed postpolypectomy bleeding. *Gastrointest Endosc*, 2009, 70, s. 353–361.
- Liaquat, H. – Rohn, E. – Rex, D. K.: Prophylactic clip closure reduced the risk of delayed postpolypectomy hemorrhage: experience in 277 clipped large sessile or flat colorectal lesions and 247 control lesions. *Gastrointest Endosc*, 2013, 3, s. 401–407.
- Parikh, N. D. – Zano, K. – Kewani, N. R., et al.: A Cost-efficacy decision analysis of prophylactic clip placement after endoscopic removal of large polyps. *Clin Gastroenterol Hepatol*, 2013, 10, s. 1319–1324.
- Kovacic, F. – Moravec, O. – Heinc, P.: Perioperační management antikoagulační léčby warfarinem. *Interni Med*, 2013, 15, s. 236–238.
- Acosta, R. D. – Abraham, N. S. – Chandrasekhara, V., et al.: The management of antithrombotic agents for patients undergoing GI endoscopy. ASGE Guideline. *GIE*, 2016, 1, s. 3–16.
- Perez, A. – Eraso, R. – Merli, G.: Implications of new anticoagulants in primary practice. *Int J Clin Pract*, 2013, 67, s. 139–156.
- Eikelboom, J. – Wallentin, L. – Connolly, S., et al.: Risk of bleeding with 2 doses of dabigatran compared with warfarin in older and younger patients with atrial fibrillation: an analysis of the randomized evaluation of long-term anticoagulant therapy (RE-LY trial). *Circulation*, 2011, 123, s. 2363–2372.
- Miller, C. – Grandi, S. – Simony, A., et al.: Metaanalysis of efficacy and safety of new oral anticoagulants (dabigatran, rivaroxaban, apixaban) versus warfarin in patients with atrial fibrillation. *Am J Cardiol*, 2012, 110, s. 453–460.
- Holster, L. – Valkhoff, V. E. – Kuipers, E. J., et al.: New oral anticoagulants increase risk for gastrointestinal bleeding: a systematic review and metaanalysis. *Gastroenterology*, 2013, 145, s. 105–112.
- Garcia, D. A. – Regan, S. – Renault, L. E., et al.: Risk of thromboembolism with short-term interruption of warfarin therapy. *Arch Intern Med*, 2008, 168, s. 63–69.
- Geron, L. B. – Gage, B. F. – Owens, D. K., et al.: Effect and outcomes of the ASGE guidelines on the perendoscopic management of patients who take anticoagulants. *Am J Gastroenterol*, 2000, 95, s. 1717–1724.
- Constans, M. – Santamaria, A. – Mateo, J., et al.: Low-molecular-weight heparin as bridging therapy during interruption of oral anticoagulation in patients undergoing colonoscopy or gastroscopy. *Int J Clin Pract*, 2007, 61, s. 212–217.
- Kovacs, M. J. – Kearon, C. – Rodger, M., et al.: Single-arm study of bridging therapy with low-molecular-weight heparin for patients at risk of arterial embolism who require temporary interruption of warfarin. *Circulation*, 2004, 110, s. 1658–1663.
- Veitch, A. M. – Baglin, T. P. – Gershlick, A. H., et al.: Guidelines for the management of anticoagulant and antiplatelet therapy in patients undergoing endoscopic procedures. *Gut*, 2008, 57, s. 1322–1329.
- Douketis, J. D. – Spyropoulos, A. C. – Spenser, F. A., et al.: Perioperative management of antithrombotic therapy: Antithrombotic Therapy and Prevention of Thrombosis, 9th ed: American College of Chest Physicians Evidence-Based Clinical Practice Guidelines. *Chest*, 2012, 141, s. e3265.
- Weitz, J. I. – Quinlan, D. J. – Eikelboom, J. W.: Perioperative management and treatment of bleeding in patients taking dabigatran. *Circulation*, 2012, 126, s. 2428–2432.

- 37 Siegal, D. – Cudin, J. – Kaatz, S., et al.: Perioperative heparin bridging in patients receiving vitamin K antagonists: a systematic review and metaanalysis of bleeding and thromboembolic rates. *Circulation*, 2012, 126, s. 1630–1639.
- 38 Spyropoulos, A. – Douketis, J.: How i treat anticoagulated patients undergoing an elective procedure or surgery. *Blood*, 2012, 120, s. 2954–2962.
- 39 Douketis, J. – Spyropoulos, A., et al.: Perioperative bridging anticoagulation in patients with atrial fibrillation. *NEJM*, 2015, 9, s. 823–833.
- 40 Citron, P. B. – Lehman, G. – Vennes, J., et al.: Endoscopic sphincterotomy complications and their management: an attempt at consensus. *GIE*, 1991, 37, s. 383–393.
- 41 Freeman, M. L. – Nelson, D. B. – Sherman, S., et al.: Complications of endoscopic biliary sphincterotomy. *NEJM*, 1996, 335, s. 909–918.
- 42 Rey, J. F. – Beilenhoff, U. – Neumann, C. S., et al.: European Society of Gastrointestinal Endoscopy (ESGE) guideline: the use of electro-surgical units. *Endoscopy*, 2010, 42, s. 764–772.
- 43 Verma, D. – Kapadia, A. – Adler, D. G.: Pure versus mixed electro-surgical current for endoscopic biliary sphincterotomy: a metaanalysis of adverse outcomes. *GIE*, 2007, 66, s. 283–290.
- 44 Liao, W. C. – Tu, Y. K. – Wu, M. S., et al.: Balloon dilation with adequate duration is safer than sphincterotomy for extracting bile duct stones: a systematic review and metaanalyses. *Clin Gastroenterol Hepatol*, 2012, 10, s. 1101–1109.
- 45 Hussain, N. – Alsulaiman, R. – Burtin, P., et al.: The safety of endoscopic sphincterotomy in patients receiving antiplatelet agents: a case-control study. *Aliment Pharmacol Ther*, 2007, 25, s. 579–584.
- 46 Poincloux, L. – Rouquette, O. – Privat, J., et al.: Large-balloon dilation of the sphincter of Oddi after sphincterotomy or infundibulotomy to extract large calculi or multiple common bile duct stones without using mechanical lithotripsy. *Scand J Gastroenterol*, 2013, 48, s. 246–251.
- 47 Rouquette, O. – Bommelaer, G. – Abergel, A., et al.: Large balloon dilation post endoscopic sphincterotomy in removal difficult common bile duct stones: a literature review. *World J Gastroenterol*, 2014, 20, s. 7760–7766.
- 48 Bohnacker, S. – Seitz, U. – Nguyen, D., et al.: Endoscopic resection of benign tumors of the duodenal papilla without and with intraductal growth. *GIE*, 2005, 62, s. 551–560.
- 49 Catalano, M. F. – Linder, J. D. – Chak, A., et al.: Endoscopic management of adenoma of the major duodenal papilla. *GIE*, 2004, 59, s. 225–232.
- 50 Cheby, C. L. – Sherman, S. – Fogel, E. L., et al.: Endoscopic snare papillectomy for tumors of the duodenal papillae. *GIE*, 2004, 60, s. 757–764.
- 51 Irani, S. – Arai, A. – Ayub, K., et al.: Papillectomy for ampullary neoplasm: results of a single referral center over a 10-year period. *GIE*, 2009, 70, s. 923–932.
- 52 Bassan, M. – Bourke, M.: Endoscopic ampullectomy: a practical guide. *J Interv Gastroenterol*, 2012, 2, s. 23–30.
- 53 Wang, K. X. – Ben, Q. W. – Jin, Z. D., et al.: Assessment of morbidity and mortality associated with EUS-guided FNA: a systematic review. *GIE*, 2011, 73, s. 283–290.
- 54 Kien-Fong, Vu, C. – Chang, F. – Doig, L., et al.: A prospective control study of the safety and cellular yield of EUS-guided FNA of Trucut biopsy in patients taking aspirin, nonsteroidal anti-inflammatory drugs or prophylactic low molecular weight heparin. *GIE*, 2006, 63, s. 808–813.
- 55 Pereira-Lima, J. C. – Ramires, R. P. – Zamin, I. Jr., et al.: Endoscopic dilation of benign esophageal strictures: a report on 1043 procedures. *Am J Gastroenterol*, 1999, 94, s. 1497–1501.
- 56 Raymond, R. – Pereira-Lima, J. C. – Valves, A., et al.: Endoscopic dilation of benign esophageal strictures without fluoroscopy: experience of 2750 procedures. *Hepatogastroenterology*, 2008, 55, s. 1342–1348.
- 57 Poles, L. – Angriman, I. – Bonello, E., et al.: Endoscopic dilation of benign esophageal strictures in a surgical unit: a report on 95 cases. *Surg Laparosc Endosc Percutan Tech*, 2007, 17, s. 477–481.
- 58 Williams, V. A. – Watson, T. J. – Zhovtis, S., et al.: Endoscopic and symptom assessment of anastomotic strictures following esophagectomy and cervical esophagogastronomy. *Surg Endosc*, 2008, 22, s. 1470–1476.
- 59 Nomura, E. – Takagi, S. – Kikuchi, T., et al.: Efficacy and safety of endoscopic balloon dilation for Crohn's strictures. *Dis Colon Rectum*, 2006, 49, s. 59–67.
- 60 Sabate, J. M. – Villarejo, J. – Bouhnik, Y., et al.: Hydrostatic balloon dilation of Crohn's strictures. *Aliment Pharmacol Ther*, 2003, 18, s. 409–413.
- 61 Wang, M. Q. – Sze, D. Y. – Wang, Z. P., et al.: Delayed complications after esophageal stent placement for treatment of malignant esophageal obstructions and esophagorespiratory fistulas. *J Vasc Interv Radiol*, 2001, 12, s. 465–474.
- 62 Neale, J. C. – Gulden, J. W. – Allan, S. G., et al.: Esophageal stents in malignant dysphagia: a two-edged sword? *J Palliat Care*, 2004, 20, s. 38–31.
- 63 Ramirez, F. C. – Dennert, B. – Zierer, S. T., et al.: Esophageal self-expandable metallic stents indications, practice, techniques, and complications: results of a national survey. *GIE*, 1997, 45, s. 360–364.
- 64 Dormann, A. – Meisner, S. – Verin, N., et al.: Self-expanding metal stents for gastroduodenal malignancies: systematic review of their clinical effectiveness. *Endoscopy*, 2004, 36, s. 543–550.
- 65 Telford, J. J. – Carr-Locke, D. L. – Baront, T., et al.: Palliation of patients with malignant gastric outlet obstruction with the enteral Wallstent: outcomes from a multicenter study. *GIE*, 2004, 60, s. 916–920.
- 66 Khot, U. P. – Lang, A. W. – Murali, K., et al.: Systematic review of the efficacy and safety of colorectal stents. *Br J Surg*, 2002, 89, s. 1096–1102.
- 67 Dionigi, G. – Villa, F. – Rovera, F., et al.: Colonic stenting for malignant disease: review of literature. *Surg Oncol*, 2007, 16, s. 1513–155.
- 68 Sebastian, S. – Johnston, S. – Geoghegan, T., et al.: Pooled analysis of the efficacy and safety of self-expanding metal stenting in malignant colonic obstruction. *Am J Gastroenterol*, 2004, 99, s. 2051–2057.
- 69 Ruthmann, O. – Seitz, A. – Richter, S., et al.: Percutaneous endoscopic gastrostomy. Complications with and without anticoagulation. *Surg Laparosc Endosc Percutan Tech*, 2002, 12, s. 430–432.
- 70 Richter, J. A. – Patrie, J. T. – Richter, R. P., et al.: Bleeding after percutaneous endoscopic gastrostomy is linked to serotonin reuptake inhibitors, not aspirin or clopidogrel. *GIE*, 2011, 74, s. 22–34e1.
- 71 Geron, L. B. – Tokar, J. – Chiorean, M., et al.: Complications associated with double-balloon enteroscopy at nine US centers. *Clin Gastroenterol Hepatol*, 2009, 7, s. 1177–1182, e1–e3.
- 72 Vanderbiervliet, G. – Giudicelli-Bornard, S. – Piche, T., et al.: Predictive factors of bleeding related to post-banding ulcer following endoscopic variceal ligation in cirrhotic patients: a case-control study. *Aliment Pharmacol Ther*, 2010, 32, s. 225–232.
- 73 Petrasch, F. – Grothaus, J. – Mossner, J., et al.: Differences in bleeding behavior after endoscopic band ligation: a retrospective analysis. *BMC Gastroenterol*, 2010, 10, s. 5.
- 74 Horiuchi, A. – Nakayama, Y. – Kajiyama, M., et al.: Removal of small colorectal polyps in anticoagulated patients: a prospective randomized comparison of cold snare and conventional polypectomy. *GIE*, 2014, 79, s. 414–423.
- 75 Stone, G. W. – Midei, M. – Newman, W., et al.: Randomized comparison of everolimus-eluting and paclitaxel-eluting stents: two-year of clinical follow-up from the Clinical Evaluation of the Xience V Everolimus Eluting Coronary Stent System in the Treatment of Patients with de novo Native Coronary Artery Lesions (SPIRIT) III Trial. *Circulation*, 2009, 119, s. 680–686.
- 76 Feres, F. – Costa, R. A. – Abizaid, A., et al.: Three vs twelve months of dual antiplatelet therapy after zotarolimus-eluting stents: the OPTIMIZE randomized trial. *JAMA*, 2013, 310, s. 2510–2522.
- 77 Kereiakes, D. J. – Yeh, R. W. – Massaro, J. M., et al.: Antiplatelet therapy duration following bare-metal or drug-eluting coronary stents: the dual antiplatelet therapy randomized clinical trial. *JAMA*, 2015, 313, s. 1113–1121.

Hemoroidy: možnosti a hranice konzervativní léčby

MUDr. Petr Vlček, Ph.D. | MUDr. Jiří Korbička, Ph.D. | MUDr. Jan Čagaš | MUDr. Štěpán Chalupník |
 prof. MUDr. Ivan Čapov, CSc. | doc. MUDr. Lenka Veverková, Ph.D.
 I. chirurgická klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno MUDr. Hana Nechutová, Ph.D.
 Gastroenterologické oddělení II. interní kliniky LF MU a FN u sv. Anny, Brno

- 1 Hass, P. A. – Fox, T. A. – Hass, G. P.: The pathogenesis of hemorrhoids. *Dis Colon Rectum*, 1984, 27, s. 442–450.
- 2 Stelzner, F.: Rektum und Anus. In: Vosschulte, K. – Kummerle, F. – Peiper, H. J. – Keller, S.: *Lehrbuch der Chirurgie*. New York Thieme, Stuttgart, 1982, s. 1261.
- 3 Stelzner, F.: The corpus cavernosum recti. *Dis Colon Rectum*, 1964, 7, s. 398–399.
- 4 Herold, A. – Lehur, P. A. – Matzel, K. E., et al.: *Coloproctology*. Springer Verlag, Berlin, Heidelberg, 2008, s. 38.
- 5 Kaidar-Person, O. – Person, B. – Wexner, S. D.: Haemorrhoidal disease: a comprehensive review. *J Am Col Surg*, 2007, 204, s. 102–116.
- 6 Barron, J.: Office ligation of internal hemorrhoids. *Am J Surg*, 1963, 105, s. 563–569.
- 7 Altomare, D. F. – Roveran, A. – Pocreola, G., et al.: The treatment of hemorrhoids guidelines of the Italian Society of Colo-rectal Surgery. *Tech Coloproctol*, 2006, 10, s. 181–186.
- 8 Madoff, R. D. – Fleshman, J. W.: *Gastroenterology*, 2004, 126, s. 1463–1473.
- 9 Longo, A.: Treatment of hemorrhoidal disease by reduction of mucosa and hemorrhoidal prolaps with circular suturing device: a new procedure. In: Proceedings of 6th World Congress of Endoscopic Surgery, Řím, Itálie, 3.–6. 1998.

Očkování 2016

prof. MUDr. Roman Chlíbek, Ph.D.

Katedra epidemiologie, Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany, Hradec Králové

- 1 Chlíbek, R.: Cím nás překvapí očkování v roce 2014. *Practicus*, 2014, 13, s. 23–23.
- 2 Chlíbek, R.: Současnost očkování proti lidskému papilomaviru v ČR. *Farmakoterapie*, 2014, 10, s. 493–494.
- 3 Boxus, M. – Lockman, L. – Fochesato, M., et al.: Antibody avidity measurements in recipients of Cervarix vaccine following a two-dose schedule or a three-dose schedule. *Vaccine*, 2014, 32, s. 3232–3236.
- 4 Leung, T. F. – Liu, A. P. – Lim, F. S., et al.: Comparative immunogenicity and safety of human papillomavirus (HPV)-16/18 AS04-adjuvanted vaccine and HPV-6/11/16/18 vaccine administered according to 2-and 3-dose schedules in girls aged 9–14 years: Results to month 12 from a randomized trial. *Hum Vaccin Immunother*, 2015, 11, s. 1689–1702.
- 5 Dobson, S. R. M. – McNeil, S. – Dionne, M., et al.: Immunogenicity of 2 doses of HPV vaccine in younger adolescent vs 3 doses in young women. *JAMA*, 2013, 309, s. 1793–1802.
- 6 Česká vakcinologická společnost ČLS JEP: *Doporučený postup při výpadku v dodávkách penta-vakcíny Pediacel na českém trhu*. 2015.

Dostupné z: <http://www.vakcinace.eu/doporuceni-a-stanoviska-novinky>, vyhledáno 13. 1. 2016.

7 **Chlíbek, R. – Smetana, J. – Boštíková, V., et al.**: Očkování proti pneumokokovým onemocněním v dospělosti. *Vakcinologie*, 2014, 8, s. 118–124.

8 Česká vakcinologická společnost ČLS JEP: *Doporučení České vakcinologické společnosti pro pneumokokovou vakcinaci v dospělosti*. 2012. Dostupné z: <http://www.vakcinace.eu/doporuceni-a-stanoviska-novinky>; vyhledáno 13. 1. 2016.

9 **De Schutter, S. – Maertens, K. – Baerts, L., et al.**: Quantification of vaccine-induced antipertussis toxin secretory IgA antibodies in breast milk comparison of different vaccination strategies in women. *Ped Inf*

Dis J, 2015, 34, s. E149–E152.

10 **Abu Raya, B. – Srugo, I. – Kessel, A., et al.**: The effect of timing of maternal tetanus, diphtheria, and acellular pertussis (Tdap) immunization during pregnancy on newborn pertussis antibody levels – A prospective study. *Vaccine*, 2014, 32, s. 5787–5793.

11 **Abu Raya, B. – Srugo, I. – Bamberger, E., et al.**: The avidity of pertussis antibodies following gestational acellular pertussis immunization: Reply to Maertens. *Vaccine*, 2015, 33, s. 5490–5491.

12 **Terranella, A. – Asay, G. R. B. – Messonnier, M. L., et al.**: Pregnancy dose Tdap and postpartum cocooning to prevent infant pertussis: A decision analysis. *Pediatrics*, 2013, 131, s. E1748–E1756.

13 Národní imunizační komise (NIKO): *Doporučení pro očkování těhotných*

žen proti pertusi v České republice – doplnění Národní strategie očkování proti pertusi. 8. prosince 2015. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Verejne/dokumenty/doporuceni-narodni-imunizacni-komisenikopro-ockovani-tehotnych-zen-proti-per_11107_1985_5.html, vyhledáno 13. 1. 2016.

14 Česká vakcinologická společnost ČLS JEP: *Doporučený postup České vakcinologické společnosti pro prevenci a očkování proti klíšťové encefalitidě*. 2016. Dostupné z: <http://www.vakcinace.eu/doporuceni-a-stanoviska>, vyhledáno 8. 8. 2016.

15 **Chlíbek, R. – Cabrnchová, H. – Ambrožová, H., et al.**: Doporučení pro očkování proti rotavirovým infekcím v České republice. *Vakcinologie*, 2015, 9, s. 97–99.

Víte, jak se žije vašim pacientům s idiopatickou plicní fibrózou?

MUDr. Martina Šterclová Pneumologická klinika 1. LF UK a Thomayerovy nemocnice, Praha

1 **Vašáková, M.**: Novinky v léčbě IPF. *Interní Med*, 2014, 16, s. 189–191.

2 **Russell, A. M. – Ripamonti, E. – Vancheri, C.**: Qualitative European survey of patients with idiopathic pulmonary fibrosis: patients perspectives of the disease and treatment. *BMC Pulmonary Medicine*,

2016, 16, s. 10.

3 **Garibaldi, B. T. – Danoff, S. K.**: Symptom-based management of the idiopathic interstitial pneumonia. *Respirology*, 2015; doi:10.1111/resp.12649.

4 **Chlumský, J., výbor Sekce patofyziologie dýchání: Doporučení Sekce patofyziologie dýchání ČPFS pro indikaci a provádění dlouhodobé domácí oxygenoterapie (DDOT)**, dostupné z: <http://www.pneumologie.cz/soubory/Standard%20DDOT-%20final.pdf>, vyhledáno 23. 8. 2016.

Role praktického lékaře ve vyhledávání a léčbě pacientů s familiární hypercholesterolemií – projekt MedPed

MUDr. Martina Vaclová, Ph.D. | doc. MUDr. Michal Vrablík, Ph.D. III. interní klinika 1. LF UK a VFN, Praha
MUDr. Tomáš Freiburger, Ph.D. Genetická laboratoř, Centrum kardiovaskulární a transplantáční chirurgie, Brno

1 **Goldstein, J. L. – Brown, M. S.**: Familial hypercholesterolemia: identification of a defect in the regulation of 3-hydroxy-3-methylglutaryl coenzym A reductase activity associated with overproduction of cholesterol. *Proc Natl Acad Sci USA*, 1973, 70, s. 2804–2808.

2 **Benn, M. – Watts, G. F. – Tybjaerg-Hansen, A., et al.**: Familial hypercholesterolemia in the danish general population: prevalence,

coronary artery disease, and cholesterol-lowering medication. *J Clin Endocrinol Metab*, 2012, 97, s. 3956–3964, doi:10.1210/jc.2012-1563.

3 **Nordstgaard, B. G. – Chapman, M. J. – Humphries, S. E., et al.**: Familial hypercholesterolemia is underdiagnosed and undertreated in the general population: guidance for clinicians to prevent coronary heart disease: consensus statement of the European Atherosclerosis

Society. *Eur Heart J*, 2013, 34, s. 3478–3490, doi:10.1093/eurheartj/ehs273.

4 **van Aalst-Cohen, E. S. – Jansen, A. C. – Tanck, M. W., et al.**: Diagnosing familial hypercholesterolemia: the relevance of genetic testing. *Eur Heart J*, 2006, 27, s. 2240–2246, doi:10.1093/eurheartj/ehl113.

Roztroušená skleróza – kompetence praktického lékaře

MUDr. Radek Ampapa
Centrum pro léčbu demyelinizačních onemocnění, Neurologické oddělení Nemocnice Jihlava

1 Registr ReMus – Souhrnná zpráva 1.2016. Dostupné z: http://www.multiplesclerosis.cz/docs/160914_remus_zaverecna-zprava_2016_06_souhrnna_14_9.pdf, vyhledáno 3. 10. 2016.

2 **Havrdová, E., et al.**: *Roztroušená skleróza*. Mladá Fronta, Praha, 2013.

Aktuality v prevenci chřipky u nemocných s diabetem

MUDr. Marek Honka Interní a diabetologická ambulance, Lestela Hlučín, s. r. o.

1 **Tillett, H. E. – Smith, J. W. – Clifford, R. E.**: Excess morbidity and mortality associated with influenza in England and Wales. *Lancet*, 1980, 1, s. 793–795.

2 **Thompson, W. W. – Shay, D. K. – Weintraub, E., et al.**: Mortality associated with influenza and respiratory syncytial virus in the united states. *JAMA*, 2003, 289, s. 179–186.

3 **Simonsen, L. – Clarke, M. J. – Williamson, G. D., et al.**: The impact of influenza epidemics on mortality: introducing a severity index. *Am J Public Health*, 1997, 87, s. 1944–1950.

4 **Warren-Gash, C. – Smeeth, L. – Hayward, A. C.**: Influenza as a trigger

for acute myocardial infarction or death from cardiovascular disease: a systematic review. *Lancet Infect Dis*, 2009, 9, s. 601–610.

5 **Davenport, F. M.**: Control of influenza. *Med J Aust*, 1973, dopl., s. 33–38.

6 **Grohskopf, L. A. – Sokolow, L. Z. – Olsen, S. J., et al.**: Prevention and control of influenza with vaccines: recommendations of the Advisory Committee on Immunization Practices, United States, 2015–16 influenza season. *Am J Transplant*, 2015, 15, s. 2767–2775.

7 **Simonsen, L. – Taylor, R. J. – Viboud, C., et al.**: Mortality benefits of influenza vaccination in elderly people: an ongoing controversy. *Lancet Infect Dis*, 2007, 7, s. 658–666.

8 **Osterholm, M. T. – Kelley, N. S. – Sommer, A., et al.**: Efficacy and effectiveness of influenza vaccines: a systematic review and meta-analysis. *Lancet Infect Dis*, 2012, 12, s. 36–44.

9 **Remischmidt, C. – Wichmann, O. – Nardet, T.**: Vaccines for the prevention of seasonal influenza in patients with diabetes: systematic review and meta-analysis. *BMC Med*, 2015, 13, s. 53.

10 **Vamos, E. P. – Pape, U. J. – Curcin, V., et al.**: Effectiveness of the influenza vaccine in preventing admission to hospital and death in people with type 2 diabetes. *CMAJ*, 2016, doi:10.1503/CMAJ.151059.

Vhodná antihypertenziva u izolované systolické hypertenze

MUDr. Pavel Lang Interní oddělení Nemocnice Jablonec nad Nisou

- 1 Burt, L. V. – Whelton, P. – Rocella, E. J., et al.: Prevalence of hypertension in the US adult population. *Hypertension*, 1995, 25, s. 305–313, doi: <http://dx.doi.org/10.1161/01.HYP.25.3.305>.
- 2 Franklin, S. S. – Khan, S. A. – Wong, N. D., et al.: Is pulse pressure useful in predicting risk for coronary heart disease. The Framingham Heart Study. *Circulation*, 1999, 100, s. 354–360.
- 3 Staessen, J. – Amery, A. – Fagard, R.: Isolated systolic hypertension in the elderly. *J Hypertens*, 1990, 8, s. 393–405.
- 4 Multiple Risk Factor Intervention Trial: Risk Factor Changes and Mortality Results. *JAMA*, 1982, 248, s. 1465–1477, doi:10.1001/jama.1982.03330120023025.
- 5 Probstfeld, J. L. – Applegate, W. B. – Borhani, N. O., et al.: The systolic hypertension in the elderly program (SHEP): an intervention trial on isolated systolic hypertension. SHEP Cooperative Research Group. *Clin Exp Hypertens A*, 1989, 11, s. 973–989.
- 6 Gasowski, J. – Staessen, J. A. – Celis, H., et al.: Systolic hypertension in Europe (Syst-Eur) trial phase 2: objectives, protocol, and initial progress. Systolic Hypertension in Europe Investigators. *J Hum Hypertens*, 1999, 13, s. 135–145.
- 7 Brown, M. J. – Palmer, C. R. – Castaigne, A., et al.: Morbidity and mortality in patients randomised to double-blind treatment with a long-acting calcium-channel blocker or diuretic in the international nifedipine GITS study: Intervention as a goal in hypertension treatment (INSIGHT). *Lancet*, 2000, 356, s. 366–372.
- 8 Beckett, N. S. – Peteres, R. – Fletcher, A. E., et al.: For the HYVET Study Group. Treatment of hypertension in patients 80 years of age or older. *N Engl J Med*, 2008, 358, s. 1887–1898.
- 9 London, G. – Schmieder, R. – Calvo, C., et al.: Indapamide SR versus candesartan and amlodipine in hypertension: the X-CELLENT Study. *Am J Hypertens*, 2006, 19, s. 113–121.
- 10 PROGRESS Collaborative Group: Randomised trial of a perindopril-based blood-pressure-lowering regimen among 6,105 individuals with previous stroke or transient ischaemic attack. *Lancet*, 2001, 358, s. 1033–1041.
- 11 Patel, A. – ADVANCE Collaborative Group – MacMahon, S., et al.: Effects of a fixed combination of perindopril and indapamide on macrovascular and microvascular outcomes in patients with type 2 diabetes mellitus (the ADVANCE trial): a randomised controlled trial. *Lancet*, 2007, 370, s. 829–840.

Léčba arteriální hypertenze – problémový pacient – kazuistika

MUDr. Jana Dajková praktický lékař pro dospělé, Poliklinika Prosek, Praha 9

- 1 Filipovský, J. – Widimský, J. Jr. – Ceral, J.: Diagnostické a léčebné postupy u arteriální hypertenze – verze 2012. Doporučení České společnosti pro hypertenzi. *Hypertenze a kardiovaskulární prevence*, 2012, 3, s. 1–16.
- 2 Walter, D. G. – Samson, A. P. – Renwick, A. G. – Hiller, K.: Erectile dysfunction. *N Engl J Med*, 2007, 375, s. 2472–2481.
- 3 Honzák, R.: Přípravovaná učebnice o psychosomatice – kapitola 10.

Proč dyslipidemie a hypertenze stále nepatří k ohroženým druhům rizikových faktorů

doc. MUDr. Jan Piřha, CSc. Interní klinika 2. LF UK, FN v Motole, Praha,

Laboratoř pro výzkum aterosklerózy Centra experimentální medicíny IKEM, Praha

- 1 Bramlage, P. – Sims, H. – Minguet, J., et al.: The polypill: An effective approach to increasing adherence and reducing cardiovascular event risk. *Eur J Prev Cardiol*, 2016, pii, 2047487316674817 (Epub před tiskem).
- 2 Elis, A. – Lishner, M.: Non-every day statin administration – a literature review. *Eur J Intern Med*, 2012, 23, s. 474–478.
- 3 Epstein, R. S.: Medication adherence: hope for improvement? *Mayo Clin Proc*, 2011, 86, s. 268–270.
- 4 Dostupné z: <http://www.uzis.cz/katalog/rocniky/zdravotnicka-rocnicka-ceske-republiky>, vyhledáno 14. 11. 2016.
- 5 Chambless, L. – Keil, U. – Dobson, A., et al.: Population versus clinical view of case fatality from acute coronary heart disease: results from the WHO MONICA Project 1985–1990. Multinational MONitoring of Trends and Determinants in Cardiovascular Disease. *Circulation*, 1997, 96, s. 3849–3859.
- 6 Chytil, L. – Strauch, B. – Cvačka, J., et al.: Determination of doxazosin and verapamil in human serum by fast LC-MS/MS: application to document non-compliance of patients. *Chromatogr B Analyt Technol Biomed Life Sci*, 2010, 878, s. 3167–3173.
- 7 Kallem, R. R. – Karthik, A. – Chakradhar, L., et al.: Development and validation of a highly sensitive and robust LC-MS/MS with electrospray ionization method for quantification of rosuvastatin in small volume human plasma samples and its application to a clinical study. *Arzneimittelforschung*, 2007, 57, s. 705–711.
- 8 Kim, Y. S. – Sunwoo, S. – Lee, H. R., et al.: Korea Post-Marketing Surveillance Re-search Group: Determinants of non-compliance with lipid-lowering therapy in hyper-lipidemic patients. *Pharmacoepidemiol Drug Saf*, 2002, 11, s. 593–600.
- 9 Marcus, F. I. – Baumgarten, A. J. – Fritz, W. L., et al.: Alternate-day dosing with statins. *Am J Med*, 2013, 126, s. 99–104.
- 10 Papageorgiou, N. – Zacharia, E. – Briasoulis, A., et al.: Statins and myocardial infarction: Type, dose, and administration time: Does it matter? *Trends Cardiovasc Med*, 2016, 26, s. 433–441.
- 11 Waldron, J. – Webster, C.: Liquid chromatography-tandem mass spectrometry method for the measurement of serum mevalonic acid: a novel marker of hydroxymethylglutaryl coenzyme A reductase inhibition by statins. *Ann Clin Biochem*, 2011, 48, s. 223–232.

Pacient po infarktu myokardu – kazuistika

MUDr. Petr Razák Kardiologie na Bulovce, s. r. o., Praha

- 1 Widimský, P. – Rokyta, R. – Hlinomaz, O. (přípraven Českou kardiologickou společností): *Souhrn Doporučení ESC 2015 pro léčbu pacientů s akutním koronárním syndromem bez elevací úseku ST*. DOI: 10.1016/j.crvasa.2016.01.003.
- 2 Pilote, L. – Abrahamowicz, M. – Rodrigues, E., et al.: Mortality rates in elderly patients who take different angiotensin converting enzyme inhibitors after acute myocardial infarction: a class effect? *Ann Int Med*, 2004, 141, s. 102–112.
- 3 Effect of ramipril on mortality and morbidity of survivors of acute myocardial infarction with clinical evidence of heart failure. The Acute Infarction Ramipril Efficacy (AIRE) Study Investigators. *Lancet*, 1993, 342, s. 821–828 (autoři neuvedeni).
- 4 Pfeiffer, M. A. – Braunwald, E. – Moye, L. A., et al.: Effect of captopril on mortality and morbidity in patients with left ventricular dysfunction after myocardial infarction. Results of the survival and ventricular enlargement trial. The SAVE Investigators. *N Engl J Med*, 1992, 327, s. 669–677.
- 5 Ambrosioni, E. – Borghi, C. – Magnani, B.: The effect of the angiotensin-converting-enzyme inhibitor zofenopril on mortality and morbidity after anterior myocardial infarction. The Survival of Myocardial Infarction Long-Term Evaluation (SMILE) Study Investigators. *N Engl J Med*, 1995, 332, s. 80–85.
- 6 Køber, L. – Torp-Pedersen, C. – Carlsen, J. E., et al.: A clinical trial of the angiotensin-converting-enzyme inhibitor trandolapril in patients with left ventricular dysfunction after myocardial infarction. Trandolapril Cardiac Evaluation (TRACE) Study Group. *N Engl J Med*, 1995, 333, s. 1670–1676.
- 7 The PREAMI Investigators. Effects of angiotensin-converting enzyme inhibition with perindopril on left ventricular remodeling and clinical outcome: results of the randomized Perindopril and Remodeling in Elderly with Acute Myocardial Infarction (PREAMI) Study. *Arch Intern Med*, 2006, 166, s. 659–666.
- 8 Fox, K. M.: Efficacy of perindopril in reduction of cardiovascular events among patients with stable coronary artery disease: randomised, doubleblind, placebo-controlled, multicentre trial (the EUROPA study). *Lancet*, 2003, 362, s. 782–788.
- 9 Yusuf, S. – Sleight, P. – Pogue, J., et al.: Effects of an angiotensin-converting-enzyme inhibitor, ramipril, on cardiovascular events in high-risk patients. The Heart Outcomes Prevention Evaluation Study Investigators. *N Engl J Med*, 2000, 342, s. 145–153.
- 10 Curran, M. P. – McCormack, P. L. – Simpson, D.: Perindopril: a review of its use in patients with or at risk of developing coronary artery disease. *Drugs*, 2006, 66, s. 235–255.
- 11 Morgan, T. – Anderson, A.: Clinical efficacy of perindopril in hypertension. *Clin Exp Pharmacol Physiol Suppl*, 1992, 19, s. 61–65.
- 12 Myers, M. G., et al.: A dose-response study of perindopril in hypertension: Effects on blood pressure 6 and 24h after dosing. *Can J Cardiol*, 1996, 12, s. 1191–1196.
- 13 Cleland, J. G. – Tendera, M. – Adamus, J., et al.: The perindopril in elderly people with chronic heart failure (PEP-CHF) study. *Euro Heart J*, 2006, 27, s. 2338–2345.

Lokální alprostadil: alternativní terapie poruch erekce

doc. MUDr. Michal Pohanka, Ph.D. | doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc.

Sexuologický ústav VFN a 1. LF UK, Praha

- 1 Eardley, I.: The incidence, prevalence, and natural history of erectile dysfunction. *Sex Med Rev*, 2013, 1, s. 3–16.
- 2 Hatzimouraditis, K. – Salonia, A. – Adaike, G., et al.: Pharmacotherapy for erectile dysfunction: recommendation from the Fourth International Consultation for Sexual Medicine (ICSM 2015). *J Sex Med*, 2016, 13, s. 465–488.
- 3 Moncada, I. – Cuzin, B.: Clinical efficacy and safety of Vitarosc (Alprostadil cream) for the treatment of erectile dysfunction. *Urologia*, 2015, 82, s. 84–92.
- 4 Nehra, A. – Blute, M. L. – Barrett, D. M., et al.: Rationale for combination therapy of intraurethral prostaglandin E1 and sildenafil in the salvage of erectile dysfunction patients desiring noninvasive therapy. *Int J Impot Res*, 2002, 14, s. 538–542.
- 5 Pohanka, M. – Stárka, L.: *Erektivní dysfunkce a jejich léčba*. Maxdorf, Praha, 2012.
- 6 Rooney, M. – Pfister, W. – Mahoney, M., et al.: Long term multicenter study of the safety and efficacy of topical alprostadil cream in male patients with erectile dysfunction. *J Sex Med*, 2009, 6, s. 520–534.

Ambroxol – nový pohled na osvědčenou molekulu

MUDr. Viktor Kašák LERYMED, s. r. o., Oddělení respiračních nemocí, Praha

- 1 Koblížek, V. – Tomšová, M. – Lánský, M., et al.: Mukoaktivní léky (stručný přehled). *Stud Pneumol Phthiseol*, 2007, 67, s. 18–25.
- 2 Čáp, P. – Vondra, V.: *Akutní a chronický kašel*. Mladá Fronta, Praha, 2013, s. 160.
- 3 Kopřiva, F.: *Chronický kašel*. Maxdorf Jessenius, Praha, 2015, s. 72.
- 4 Malerba, M. – Ragnoli, B.: Ambroxol in the 21st Century: pharmacological and clinical update. *Expert Opin Drug Metab Toxicol*, 2008, 4, s. 1119–1129.
- 5 Paleari, D. – Rossi, G. A. – Nicolini, G., et al.: Ambroxol: a multifaceted molecule with additional therapeutic potentials in respiratory disorders of childhood. *Expert Opin Drug Discov*, 2011, 6, s. 1203–1213.
- 6 SPC Mucosolvan, datum poslední revize 19. 7. 2016, dostupné z: www.sukl.cz.
- 7 Marleba, M. – Ponticelo, A. – Radaeli, A., et al.: Effect of twelve-month therapy with oral ambroxol in preventing exacerbations in patients with COPD. Double-blind, randomized, multicenter placebo-controlled study (the AMETHIST Trial). *Pulm Pharmacol Ther*, 2004, 17, s. 27–34.
- 8 Davies, L. – Calverley, P. M. A.: The evidence for the use oral mucolytic agents in chronic obstructive pulmonary disease (COPD). *BMJ Bull*, 2010, 93, s. 217–227.
- 9 Koblížek, V. – Chlumský, J. – Zindr, V., et al.: *CHOPN. Doporučený postup ČPFS pro diagnostiku a léčbu chronické obstrukční plicní nemoci*. Maxdorf Jessenius, Praha, 2013.

Urologické zdraví

- 1 Perle, M. S. – Goldfarb, D. S. – Assimos, D. G., et al.: Medical management of kidney stones: AUA guideline. *J Urol*, 2014, 192, s. 316–324.
- 2 Stamatelou, K. K. – Francis, M. E. – Jones, C. A., et al.: Time trends in reported prevalence of kidney stones in the United States: 1976–1994. *Kidney Int*, 2003, 63, s. 1817–1823.
- 3 Anderson, R. A.: A complementary approach to urolithiasis prevention. *World J Urol*, 2002, 20, s. 294–301.
- 4 Hradec, E.: Urolitiáza. Přehled dnešních poznatků o epidemiologii, patogenезi, metafyaxi a léčbě. *Cas Lek Cesk*, 1989, 128, s. 257–261.
- 5 Kocvara, R. – Plaszgura, P. – Petrik, A., et al.: A prospective study of nonmedical prophylaxis after a first kidney stone. *BJU Int*, 1999, 84, s. 393–398.
- 6 Borghi, L. – Meschi, T. – Schianchi, T., et al.: Urine volume: stone risk factor and preventive measure. *Nephron*, 1999, 81, s. 31–37.
- 7 Coen, G. – Sardella, D. – Barbera, G., et al.: Urinary composition and lithogenic risk in normal subjects following oligomineral versus bicarbonate-alkaline high calcium mineral water intake. *Urol Int*, 2001, 67, s. 49–53.
- 8 Karagulle, O. – Smorag, U. – Candir, F., et al.: Clinical study on the effect of mineral waters containing bicarbonate on the risk of urinary stone formation in patients with multiple episodes of CaOx-urolithiasis. *World J Urol*, 2007, 25, s. 315–323.
- 9 Trinchieri, A. – Boccafosci, C. – Chisena, S., et al.: Study of the diuretic efficacy and tolerability of therapy with Rocchetta mineral water in patients with recurrent calcium kidney stones. *Arch Ital Urol Androl*, 1999, 71, s. 121–124.
- 10 Rodgers, A. L.: The influence of South African mineral water on reduction of risk of calcium oxalate kidney stone formation. *S Afr Med J*, 1998, 88, s. 448–451.
- 11 Gutenbrunner, C. – Gilsdorf, K. – Hildebrandt, G.: The effect of mineral water containing calcium on supersaturation of urine with calcium oxalate. *Urologe A*, 1989, 28, s. 15–19.
- 12 Bertaccini, A. – Borghesi, M.: Indications for a medium mineral high bicarbonate water (Cerebia) in urology. *Arch Ital Urol Androl*, 2009, 81, s. 192–194.
- 13 Siener, R. – Jahn, A. – Hesse, A.: Influence of a mineral water rich in calcium, magnesium and bicarbonate on urine composition and the risk of calcium oxalate crystallization. *Eur J Clin Nutr*, 2004, 58, s. 270–276.
- 14 Simeoni, P. G. – Barbera, G. – Battisti, A., et al.: Oligomineral versus bicarbonate alkaline water on urinary excretion of solutes in normal subjects. *Ital J Min Elec Metab*, 1998, 12, s. 87–90.
- 15 Shuster, J. – Jenkins, A. – Logan, C., et al.: Soft drink consumption and urinary stone recurrence: a randomized prevention trial. *J Clin Epidemiol*, 1992, 45, s. 911–916.
- 16 Ferrari, P. M. – Tailor, E. N. – Gambaro, G., et al.: Soda and other beverages and the risk of kidney stones. *Clin J Am Soc Nephrol*, 2013, 8, s. 1389–1395.